8. 3. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vydědění

Jedním ze základních oprávnění vlastníka věci je právo se svým majetkem disponovat a to nejen za svého života, ale i pro případ smrti. Dispozice s majetkem pro případ smrti je nejčastěji realizována prostřednictvím sepsání závěti. Zákon dává zůstaviteli v podstatě úplnou volnost v rozhodnutí, jak s majetkem v případě své smrti naloží.

Jedním ze základních oprávnění vlastníka věci je právo se svým majetkem disponovat a to nejen za svého života, ale i pro případ smrti. Dispozice s majetkem pro případ smrti je nejčastěji realizována prostřednictvím sepsání závěti. Zákon dává zůstaviteli v podstatě úplnou volnost v rozhodnutí, jak s majetkem v případě své smrti naloží. Zůstavitelova pořizovací volnost je omezena pouze v souvislosti s neopomenutelnými dědici, kterými jsou potomci zůstavitele a to jak zletilí tak nezletilí. Nezletilým potomkům se musí dostat aspoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům aspoň tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona. Zákonodárce však i v souvislosti s institutem neopomenutelných dědiců ponechal zůstaviteli prostor, aby jednostranným právním úkonem projevil svou vůli a omezení vyplývající z institutu neopomenutelných dědiců vyloučil.
Jednostranný právní úkon, kterým zůstavitel projevuje svou vůli, aby se jeho potomku, který je dle zákona neopomenutelným dědicem, nedostalo zákonem vymezeného podílu nebo aby se mu dostalo podílu, který je menší než zákonem vymezený podíl, se nazývá vydědění. Z výše zmíněného vyplývá, že institut vydědění se vztahuje pouze na neopomenutelné dědice. V případě ostatních zákonných dědiců není nutné uplatňovat vydědění, stejné účinky jako při vydědění – tedy vyloučení dědice z dědické posloupnosti – u těchto dědiců nastanou, pokud je zůstavitel ve své závěti opomene.

Základní podmínkou na vydědění jako projevu vůle zůstavitele je požadavek uvedení důvodu vydědění a to takovým způsobem, aby v případě vzniku pozdějšího sporu ohledně platnosti vydědění, byl tvrzený důvod vydědění soudně přezkoumatelný. Podle § 469a odst. 1 občanského zákoníku může zůstavitel vydědit potomka ze čtyř taxativně stanovených důvodů, a to pokud v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech (odst. 1., písm. a), pokud o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl (odst. 1., písm. b) pokud byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku (odst 1., písm. c) nebo pokud trvale vede nezřízený život (odst. 1., písm. d). V případě vydědění nezletilého potomka se soudy zabývají důvodností tohoto právního úkonu a zkoumají nejen, zda se nezletilý choval způsobem uvedeným v ustanovení § 469a odst. 1 písm. a), b), d) občanského zákoníku (když při posouzení důvodnosti vydědění dle písm. c) bude třeba vycházet z pravomocného rozhodnutí soudu), ale též uváží, zda s ohledem na věk vyděděného, jeho rozumové schopnosti a volní vlastnosti od něho bylo možno chování vylučující vydědění požadovat. Při posuzování důvodů vydědění pro neprojevování opravdového zájmu podle ustanovení § 469a odst. 1 písm. b) občanského zákoníku se zjišťuje, zda potomek zůstavitele měl reálnou možnost o zůstavitele projevit opravdový zájem, který by jako potomek měl projevit, tj. zda zůstavitel měl sám zájem se s dítětem stýkat a udržovat s ním běžné příbuzenské vztahy.

Vyděděním může zůstavitel vyloučit potomka z dědického práva i ohledně části majetku. Vydědění podmínečné je však, vzhledem k požadavku existence důvodu vydědění a jeho uvedení v listině o vydědění, nepřípustné. Podle § 469 odst. 2 může zůstavitel důsledky vydědění rozšířit i na potomky vyděděného dědice.

Co se týká formy vydědění může být projev vůle o vydědění uveden jak na zvláštní listině, tak i v

samotné závěti.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Koncentrace řízení v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Aktuální závěry ÚS a ESLP k právům biologického otce (První část – judikatura Ústavního soudu ČR)
- Podílové spoluvlastnictví manželů po rozsudku SDEU ve věci C-300/25 Duftošek
- Předkupní právo jako možná past
- Sleva z kupní ceny vadné nemovitosti podle aktuální judikatury Nejvyššího soudu
- Povinnosti transparentnosti podle AI Actu
- Když rodič nepředá dítě - náhradní péče a úhrada nákladů podle novely rodinného práva
- Objektivizace náhrady nemajetkové újmy na zdraví a vliv mezinárodního prvku v rozhodovací praxi